

LECTIO DUODEQUINUAGESIMA

XLIX

Η ΠΟΡΚΙΑ ΚΑΙ Ο ΒΡΟΥΤΟΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo* Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandōrum* causā poposcit eoque velut forte elapso se vulnerāvit. Clamōre deinde ancillārum in cubiculum vocātus Brutus ad eam obiurgandam* vēnit, quod tonsōris praeripuisset officium. Cui secrēto Porcia «non est hoc» inquit «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amōris mei erga te tale consilium molientem: experīri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptūra, si tibi consilium non ex sententiā cessisset».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σαν έμαθε η Πορκία, η γυναίκα του Βρούτου, το σχέδιο του άνδρα της να δολοφονήσει τον Καίσαρα (για τη δολοφονία του Καίσαρα), ζήτησε ένα ξυράφι μανικιουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε (πλήγωσε τον εαυτό της) με αυτό καθώς (που) της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, που οι υπηρέτριες τον κάλεσαν στην κρεβατοκάμαρά της με ξεφωνητά, ήλθε για να τη μαλώσει, που τάχα είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα. Τότε η Πορκία του είπε κρυφά: "Αυτό που έκανα (η πράξη μου αυτή) δεν ήταν πράξη ασυλλόγιστη αλλά μια ξεκάθαρη απόδειξη της αγάπης μου για σένα που ετοιμάζεις (σχεδιάζεις) τέτοιο σχέδιο: θέλησα δηλαδή να δοκιμάσω με πόση ηρεμία θα σκοτωνόμουν με το ξίφος, αν το σχέδιό σου δεν είχε αίσια έκβαση (δεν πήγαινε κατ' ευχήν).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗ ΕΛΞΗ

Ονομάζεται η μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης του Γερουνδίου σε παθητική με Γερουνδιακό.

Κατά τη διαδικασία μετατροπής ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

1. Το Αντικείμενο του Γερουνδίου [το οποίο πρέπει να βρίσκεται πάντα σε Αιτιατική] παίρνει την πτώση του Γερουνδίου αλλά παραμένει στον ίδιο αριθμό.
2. Το Γερούνδιο μετατρέπεται σε Γερουνδιακό και συμφωνεί με το Αντικείμενό του [όπως αυτό έχει αλλάξει στο βήμα 1] σε γένος, πτώση και αριθμό.

ars amandi feminas

Γεια σου Γερούνδιο! Μ' αρέσεις...
Θα μου χαρίσεις την πτώση σου;

Ναι, αλλά εγώ θα θέλω όλα!
Θα γίνω Γερουνδιακό και δώσε μου
γένος, πτώση και αριθμό...

ars amandarum feminarum

Άλλα παραδείγματα:

Legatum miserunt nuntiandi causa victoriam

Legatum miserunt nuntiandae causa victoriae

Legatum miserunt ad nuntiandum victoriam

Legatum miserunt ad nuntiandam victoriam

Cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam

Cupidus bene gerendae et administrandae rei publicae

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗ ΈΛΞΗ

Η γερονδιακή έλξη είναι υποχρεωτική σε δύο περιπτώσεις:

1. Όταν το γερούνδιο είναι εμπρόθετο:

- causa, gratia + γενική
- ad, in + αιτιατική
- ex, de, ab + αφαιρετική

2. Όταν το γερούνδιο είναι σε πτώση δοτική (δεν συναντάται στα κείμενά μας).

ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗΣ ΈΛΞΗΣ

Μετατροπή παθητικής σύνταξης με γερονδιακό σε ενεργητική σύνταξη με γερούνδιο

1. Τρέπουμε το υποκείμενο του γερονδιακού σε αιτιατική πτώση, στο ίδιο γένος και αριθμό.
2. Τρέπουμε το γερονδιακό σε γερούνδιο στην ίδια πτώση που βρίσκεται το γερονδιακό.
3. Η πρόθεση παραμένει.

ars amandarum feminarum

ars amandi feminas

Άλλα παραδείγματα:

de interficiendo Caesare
de interficiendo Caesarem

unguim resecandorum causa
ungues(-is) resecandi **causa**

ad eam obiurgandam
ad eam obiurgandum

Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

Ο προσδιορισμός του σκοπού μπορεί να δηλωθεί με πέντε [5] διαφορετικούς τρόπους:

1. Με σουπίνο σε αιτιατική (-um) [βλ. lectio XXXIV 34]
2. Με επιρρηματική τελική πρόταση [βλ. lectio XXXVI 36]
3. Με αναφορική τελική πρόταση [βλ. lectio XLII 42]
4. Με *causa* ή *gratia* + γενική γερονδίου* [βλ. lectio XXXIII 33]
5. Με *ad* + αιτιατική γερονδίου* [βλ. lectio XXXIII 33]

*Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, αν υπάρχει αντικείμενο γερονδίου σε αιτιατική, τότε είναι υποχρεωτικό να γίνει γερονδιακή έλξη

Π.χ. η πρόταση «Έστειλαν απεσταλμένο για να αναγγείλει».

- i. Legātum misērunt *nuntiātum*
- ii. Legātum misērunt, *ut nuntiāret*
- iii. Legātum misērunt, *qui nuntiāret*
- iv. Legātum misērunt *nuntiandi causā*
- v. Legātum misērunt *ad nuntiandum*

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLIX

cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό σύνδεσμο *cum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως πάντοτε ο ιστορικός *cum* και συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυντελικού *cognovisset*, επειδή εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου *poroscit*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

quod tonsoris praeripuisset officium

- Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση.
- Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quod*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, επειδή εκφράζει υποκειμενική αιτιολογία και συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυντελικού *praeripuisset*, επειδή εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *venit*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

*si tibi consilium non ex sententia cessisset **

- Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε πλάγιο λόγο.
- Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si*.
- Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού *cessisset*.
- Έχει ως απόδοση το *interemptura essem*.

* Ο υποθετικός αυτός λόγος είναι εξαρτημένος από το *volui experiri*.
Η μορφή του σε ευθύ λόγο είναι:

- Υπόθεση: *Si non cesserit* [οριστική συντελεσμένου μέλλοντα]
- Απόδοση: *Quam aequo animo me ferro interimam?* [οριστική μέλλοντα]
- ΕΙΔΟΣ: ΑΝΟΙΚΤΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.

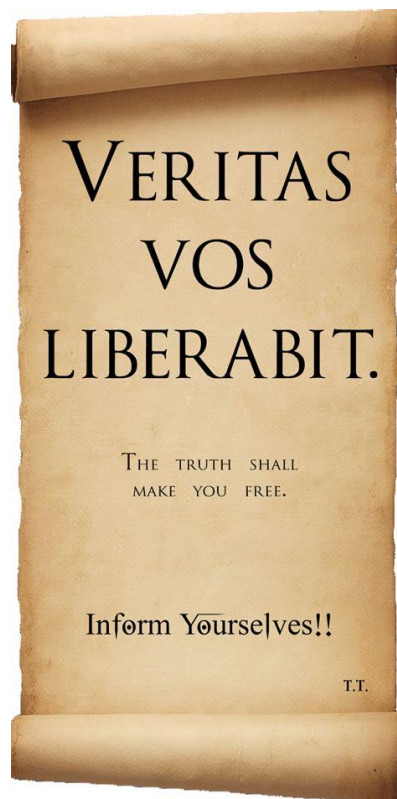

quam aequo animo me ferro essem interemptura

- Δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση μερικής άγνοιας.
- Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *quam*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως πάντα οι πλάγιες ερωτήσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας *interemptura essem*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *volui experiri*.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο *experiri*.
- Δηλώνει το υστερόχρονο στο παρελθόν.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

cedo, cessi, cessum, cedere, 3 = [ex sententia] πηγαίνω κατ' ευχήν
cognosco, -gnovi, -gnitum, -gnoscere, 3 = γνωρίζω, μαθαίνω
elabor, elapsus sum, elabi, 3 [αποθ.] = γλιστρώ
experior, expertus sum, expertum, experiri, 4 [αποθ.] = δοκιμάζω
interficio, -feci, -fectum, -ficere, 3 = σκοτώνω
interimo, -emi, -emptum, -imere, 3 = εξολοθρεύω
moliō, molitus sum, molitum, moliri, 4 [αποθ.] = μηχανεύομαι, σχεδιάζω
obiurgo, 1 = μαλώνω
posco, poposci, poscere, 3 = ζητώ
praeripio, -ripui, -reptum, -ripere, 3 = αρπάζω, κλέβω
resco, -secui, -sectum, -secare, 1 = κόβω
venio, veni, ventum, venire, 4 = έρχομαι
voco, 1 = καλώ, φωνάζω
volo, volui, velle = θέλω, επιθυμώ
vulnero, 1 = τραυματίζω

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XLIX στην αφαιρετική ενικού.

uxor	➡		hoc	➡	
viri	➡		tale	➡	
cultellum	➡		molientem	➡	
unguium	➡		tibi	➡	

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των τύπων *certissimum*, *aequo* από το μάθημα XLIX:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
cognovisset		
vulneravit		
venit		

4. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ
poposcit		
est		

5. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
interficiendo		
praeripuisset		
volui		

6. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού και συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
interemptura essem		
molientem		

7. Να γράψετε στην ίδια φωνή τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

poposcit· να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
est· να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
venit· να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	
cessisset· να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	

8. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά. Να χρησιμοποιήσετε σε όλες τύπους γερονδίου ή γερονδιακού.

i. Ο Καίσαρας ζήτησε τα όπλα του για να πολεμήσει τους εχθρούς.

ii. Οι Ρωμαίοι έγιναν ένδοξοι διαβάζοντας τα βιβλία σπουδαίων ανδρών.

iii. Πρέπει να μάθεις να διοικείς ορθά την πολιτεία διαμορφώνοντας το πνεύμα σου όπως το διαμόρφωσαν οι αρχαίοι Έλληνες.

9. Να μετατρέψετε τις ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες χρησιμοποιώντας το ρήμα εξάρτησης που σας δίνεται κάθε φορά. Μην ξεχνάτε την ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

- Porcia, cur tonsoris officium praeripuisti?

Brutus rogat

- Qui potuisti Caesarem interficere?

Porcia rogavit Brutum

- Brute, utrum mavis me post aliquot menses, vivam esse an mortuam?

Porcia rogat

10. Να αντικαταστήσετε με άλλους τέσσερις [4] τρόπους τον προσδιορισμό του σκοπού. Όπου χρειάζεται, να γίνει και η γερονδιακή έλξη.

Brutus venit eam obiurgatum.

- i. _____
- ii. _____
- iii. _____
- iv. _____

11. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις από το κείμενο XLIX της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
viri	Δοτική ενικού
officium	Ονομαστική ενικού
animo	Δοτική πληθυντικού
indiciū	Αιτιατική ενικού
	Ονομαστική πληθυντικού
	Γενική ενικού
	Αφαιρετική ενικού

12. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XLIX να γράψετε μία (1) ετυμολογικώς και σημασιολογικώς συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
causa	→					
vocatus	→					
experiri	→					

13. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- [...] cultellum tonsorium quasi unguium resecandorum causā poposcit eoque velut forte elapso se vulnerāvit.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>unguium</i> είναι ονομαστική ενικού.		
Ο τύπος <i>se</i> είναι αιτιατική ενικού.		

- [...] «non est hoc» inquit «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem [...]

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>factum</i> είναι αιτιατική ενικού.		
Ο τύπος <i>te</i> είναι αφαιρετική ενικού.		

14. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή σημειώνοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Rogant cur illo die magna dissensio inter patres conscriptos esset.	
Rogant cur hodie magna dissensio inter patres conscriptos fuerit.	
Rogant cur illo die magna dissensio inter patres conscriptos fuerit.	
Rogant cur hodie magna dissensio inter patres conscriptos fuit.	

15. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα στις ακόλουθες προτάσεις.

- i. Brutus Porciam rogat cur tonsōris officium praeripuerit?

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Cicero cupidus administrandum rem publicam erat.

Σφάλμα	Διόρθωση

16. Να αντικαταστήσετε το γερούνδιο με γερουνδιακό / να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη του γερουνδίου σε παθητική με γερουνδιακό / να γίνει γερουνδιακή έλξη και να δηλωθεί αν είναι υποχρεωτική ή όχι.

i. Hostibus magna spes vicendi nostras copias erat.

ii. Ille cupidus administrandi rem publicam erat.

iii. Coriolanus consilium causa evertendi urbem Romam cepit.

iv. Confirmando fiduciam exercitus dux alacres milites ad pugnam misit.

v. Legendo libros virorum sapientium homines sapientes fiunt.

vi. Cives alacres sunt ad exempla imitandum.

vii. Cives alacres sunt ad imagines intuendum.

viii. Cicero cupidus administrandi civitatem erat.

ix. Colendo homines excellentes animum suum conformābat.

x. Cicero expetendo laudem se in tot dimicatiōnes pro salūte civium obicere potuit.

17. Να αντικαταστήσετε το γερονδιακό με γερούνδιο / να μετατραπεί η παθητική σύνταξη του γερονδιακού σε ενεργητική με γερούνδιο / να γίνει το αντίστροφο της γερονδιακής έλξης.

• Dux misit legiones ad fugandos hostes.

• Duo consules constituit administrandae rei publicae causa.

• Pueri imitandis magnis viris animum conformant.

• Coriolanus cum exercitu ad urbem expugnandam venit.

• Magnam spem occupandae urbis ille tenebat.

18. Να μεταφραστεί στα λατινικά με όλους τους δυνατούς τρόπους η πρόταση «Έστειλαν κατάσκοπο, για να μάθει το σχέδιό μας». Όπου χρειάζεται, να γίνει η γερονδιακή έλξη.

i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

19. Στις παρακάτω προτάσεις από το κείμενο να αναλύσετε τις υπογραμμισμένες μετοχές σε ισοδύναμες δευτερεύουσες προτάσεις.

i. ...eōque velut forte elapso se vulnerāvit.

ii. ...in cubiculum vocātus Brutus...

iii.erga te tale consilium molientem.
